

N:o 11.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, angående rätt för beväringssman, som utan eget förvållande blifvit urståndsatt att vapenöfvas hela den lagstadgade öfnings-tiden, att utfå dagaflöning för tjenstgöringstiden; gifven Stockholms slott den 30 December 1898.

Under åberopande af bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden för denna dag, vill Kongl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen medgifva,

att, derest beväringssman affider eller förklaras oförmögen till vidare krigstjenst eller i allmänhet utan eget förvållande urståndsättes att vapenöfvas hela den lagstadgade öfnings-tiden, skall vid afslutandet af de vapenöfningar, under hvilka beväringssmannen affidit eller blifvit frikallad från värnpligtens vidare fullgörande, eller, derest han mellan vapenöfningar affidit eller utan eget förvållande urståndsatts att vapenöfvas, vid slutet af de öfningar, som följa näst derefter, den af honom intjenta, för insättning i postsparbanken afsedda dagaflöning i nämnda bank insättas, för att beväringssmannen eller hans rättsinnehafvare tillhandahållas i samma ordning, som för dylika af de värnpligtige intjenta medel i allmänhet är föreskrifvet; dock att från denna förmåns åtnjutande uteslutes den beväringssman, hvilken vid eller före den i § 105 af inskrifningsförordningen bestämda första efterbesigtning blifvit kasserad.

Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

OSCAR.

Axel Rappe.

*Utdrag af protokollet öfver landtförsvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen uti statsrådet å Stockholms slott
den 30 December 1898.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern BOSTRÖM,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve DOUGLAS,
Statsråden: herr friherre ÅKERHJELM,
WIKBLAD,
friherre RAPPE,
ANERSTEDT,
VON KRUSENSTJERNA,
CLAËSON,
DYRSSEN.

Departementschefen statsrådet friherre Rappe föredrog i underdånighet:

Departementschefen anförde härefter i underdånighet:

»Uti sin den 13 sistlidne Maj till Eders Kongl. Maj:t aflåtna skrifvelse angående regleringen af utgifterna under riksstatens fjerde hufvudtitel har Riksdagen, på anförda skäl, anhållit, att Eders Kongl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning, huruvida och under hvilka vilkor beväringssman, som utan eget förvållande blifvit urståndsatt att vapenöfvas hela den lagstadgade öfningstiden, må kunna berättigas att af intjent

dagaflöning utfå de 30 öre per dag, hvilka, i fall öfningen fortgått i 90 dagar, skolat för beväringssmannens räkning i postsparbanken insättas, samt derefter till Riksdagen inkomma med det förslag i ämnet, hvartill förhållandena kunde föranleda.

Sedan Eders Kongl. Maj:t med anledning häraf anbefalt arméförvaltningen å intendents- och civila departementen att verkställa den af Riksdagen sålunda begärda utredning äfvensom att dermed jemte förslag till de förändrade föreskrifter i ämnet, som af utredningen kunde påkallas, till Eders Kongl. Maj:t inkomma, har arméförvaltningen, till åtlydnad af denna nådiga befallning, uti skrifvelse af den 18 nästlidne November underdånigt utlåtande i ämnet afgifvit samt dervid anfört hufvudsakligen följande.

Enligt skrifvelse den 26 November 1892 hade Riksdagen, som ansett någon höjning i aflöningsförmånerna för den värnpligtige icke opåkallad för beredande åt honom af någon ersättning för den rubbning i hans verksamhet, som en öfningstid af 90 dagar kunde anses medföra, anvisat nödiga medel för ökande af beväringssmanskapets dagaflöning till 50 öre för öfningsdag, hvaraf 20 öre borde kontant utbetalas till den värnpligtige, men återstoden vid fullgjorda beväringsofningar insättas å postsparbanksbok; och vore i öfverensstämmelse med denna Riksdagens skrifvelse erforderliga bestämmelser i ämnet af Kongl. Maj:t meddelade dels i § 112 mom. 2 af nådiga förordningen den 22 December 1892 angående inskrifning och redovisning af värnpligtige samt deras tjenstgöring m. m., dels ock genom kongl. kungörelsen den 9 Juni 1893 angående utbetalning af den beväringssman för tjenstgöring under de årliga vapenöfningarne tillkommande dagaflöning m. m.

Enligt dessa hittills gällande bestämmelser hade, för utfående af den del af de värnpligtiges intjenta dagaflöning, som vore afsedd att insättas i postsparbanken, fordrats den värnpligtiges utbildning under hela den i värnpligtslagen stadgade tid af 90 dagar. Genom kongl. brefvet den 30 December 1893 vore visserligen medgifvet att utbetala intjent, för insättning i postsparbanken afsedd dagaflöning till sådan beväringssman, som efter fullgjorda första årets beväringsofningar vunnit anställning vid stammen, men detta medgifvande hade dock lemnats endast under förbehåll, att dylik utbetalning finge ega rum först sedan beväringssmannen vid stammen undergått så lång tids militär utbildning, som, enligt gällande bestämmelser, motsvarade andra årets tjenstgöring enligt värnpligtslagen. Vid pröfning af de underdåniga framställningar, som tid efter annan till Kongl. Maj:t ingifvits om utbetalande af sådan till insättning i postsparbanken afsedd dagaflöning,

som intjents af beväringmän, hvilka före fullgjorda vapenöfningar af en eller annan anledning befriats från värnpligtens vidare fullgörande eller hvilka före avslutade öfningar aflidit, hade deremot Kongl. Maj:t icke i något fall funnit berörda framställningar kunna vinna afseende.

Enär en fullt exakt uppgift öfver antalet af de beväringmän, som under senare åren blifvit kasserade vid efterbesigtning, samt sammanlagda beloppet af den utaf dessa beväringmän intjenta, för insättning i postsparbanken afsedda dagaflöning, enligt arméförvaltningens åsigt, endast kunde åstadkommas genom en utredning af den omfattning, som näppeligen stode i rimligt förhållande till den föreliggande frågans betydelse, hade arméförvaltningen, för beräklandet af de kostnader, som komme att föranledas af ett medgifvande i det af Riksdagen antydda syfte, lagt till grund de siffror, hvilka uti ifrågavarande hänseende funnes intagna å tab. 12 i den statistik rörande de värnpligtige åren 1887—1897, som enligt officiela uppgifter utarbetats inom generalstabens militärstatistiska afdelning. Enligt en vid förenämnda tabell tecknad not hade emellertid berörda uppgifter icke varit fullständiga, hvadan i nämnda tabell antalet af de vid efterbesigtning kasserade endast upptagits för infanteriet under åren 1894—1896. Medeltalet af de under denna tid sålunda kasserade uppginge för första klassen till 724 och för andra klassen till 64.

Med anledning af dessa omständigheter hade arméförvaltningen ansett sig böra förutsätta antalet af de efter påbörjade vapenöfningar kasserade värnpligtige uppgå till 1,000 under första och 90 under andra öfningsåret. Enligt § 105 i inskrifningsförordningen skulle, under vapenöfning med första beväringssklassen två till tre veckor efter öfningarnes början samt sedermera, när omständigheterna sådant påkallade, ej mindre än under vapenöfning med andra klassen, särskild läkarebesigtning anställas å de beväringmän, hvilkas kroppsutveckling icke motsvarat de fordringar, öfningarne stält på dem, och syntes på grund af dessa föreskrifter med fog kunna antagas, att de beväringmän, som under första öfningsåret kasserades, i regeln ej vapenöfvats mer än omkring 20 dagar, hvaremot tjänstgöringstiden för de under andra året kasserade kunde förutsättas uppgå till högst 78 dagar, eller 68 dagar under första och 10 dagar under andra årets vapenöfningar. De af dessa beväringmän under angifvet antal dagar intjenta, för insättning i postsparbanken afsedda medel skulle alltså uppgå till följande belopp nemligen:

af 1,000 man under 20 dagar à 30 öre	kronor 6,000: —
» 90 » » 78 » » » »	» 2,106: —
	Summa kronor 8,106: —

Härvid ville emellertid arméförvaltningen i underdånighet erinra, att den ökade dagaflöningen beviljats såsom en ersättning för den rubbning i de värnpligtiges verksamhet, som förorsakats genom det år 1892 fattade beslutet om utsträckning af de värnpligtiges vapenöfningar, och att det sålunda kunde ifrågasättas, huruvida värnpliktig, hvars öfningstid icke öfverskrede den före år 1892 stadgade, billigtvis borde ega några anspråk på utfående af den för insättning i postsparbanken afsedda delen af dagaflöningen, helst dylik beväringssman genom befrielsen från värnpligtens vidare fullgörande kunde anses hafva vunnit en lindring i uppfyllandet af medborgerliga pligter, som mer än motsvarade mistningen af den högre dagaflöningen. För vinnande af en allmängiltig, för en hvar lätt begriplig norm för utbetalandet af nu ifrågakomna del af de värnpligtiges dagaflöning, derest Kongl. Maj:t skulle pröfva skäligt utfärda föreskrifter i den af Riksdagen antydda riktning, torde dock, enligt arméförvaltningens förmenande, dessa föreskrifter böra så affattas, att endast värnpliktig, som vid eller före den i § 105 af inskrifningsförordningen bestämda första efterbesigtning blefve kasserad, skulle gå förlustig den för insättning i postsparbanken afsedda delen af dagaflöningen.

Då det kunde antagas, att endast undantagsvis värnpliktig, som icke kasserats inom den i § 105 af inskrifningsförordningen angifna tid af 2 till 3 veckor efter öfningarnes början, blefve längre fram under samma möte på grund af förnyad besigtning kasserad, skulle alltså, derest det af arméförvaltningen nu antydda åskådningssätt blefve i nåder gilladt, den ofvan beräknade utgiftssumman, 6,000 kronor, till största delen komma att bortfalla, samt förhöjd utgift för godtgörande af nu ifrågakomna, hittills innehållna del af de värnpligtiges dagaflöning endast böra beräknas för sådana värnpligtige, som i sin helhet fullgjort första men endast en del af andra årets vapenöfningar. Enär uti anslaget till de värnpligtiges vapenöfningar inberäknats kostnad för dagaflöning till 23,600 man värnpligtige under 90 dagar à 50 öre för tjänstgöringsdag samt enligt ofvan åberopade statistik de värnpligtige, som vid hären inställt sig till vapenöfning, uppgått i medeltal till 23,622 under första och till 21,577 under andra årets vapenöfningar, torde å anslaget till de värnpligtiges vapenöfningar tillgång redan kunna anses vara beredd till bestridande af de utgifter, som kunde

föranledas af en föreskrift i nu ifrågasatt riktning, äfven om detta medgifvande komme att lemnas i hela den utsträckning, hvartill Riksdagens ifrågavarande framställning tilläfventyrs gifve anledning.

Beträffande de föreskrifter, hvilka, derest Kongl. Maj:t skulle pröfva skäligt utfärda bestämmelser i det af Riksdagen antydda syfte, kunde vara erforderliga i fråga om den intjenta dagaflöningens utbetalande, funne sig arméförvaltningen böra i underdånighet föreslå ett stadgande af innehåll, att intjent dagaflöning, afsedd till insättning i postsparbanken, skulle för beväringssman, som afledde eller förklarades oförmögen till vidare krigstjenst eller som i allmänhet utan eget förvällande urståndsatts att vapenöfvas hela den lagstadgade öfningstiden, vid afslutandet af det års vapenöfningar, hvarunder beväringssmannen affidit eller blifvit frikallad från värnpligtens vidare fullgörande, i nämnda bank insättas, för att i stadgad ordning beväringssmannen eller hans rättsinnehafvare tillhandahållas.

Om än bestämmelserna rörande dagaflöning åt beväringssmän äro af sådan natur, att de böra restriktivt tillämpas, så torde dock det vara med billighet öfverensstämmande, att beväringssman, som utan eget förvällande blifvit urståndsatt att vapenöfvas hela den lagstadgade öfningstiden, må utfå oakortad dagaflöning för den tid, han densamma intjent, men anser jag, på de af arméförvaltningen här ofvan anförda skäl, att från denna förmåns åtnjutande bör uteslutas den, hvilken under första öfningstiden förklarats oduglig till krigstjenst och med anledning deraf blifvit befriad från vidare vapenöfning.

På grund häraf får jag i underdånighet hemställa, det Eders Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen medgifva, att, derest beväringssman affider eller förklaras oförmögen till vidare krigstjenst eller i allmänhet utan eget förvällande urståndsattes att vapenöfvas hela den lagstadgade öfningstiden, skall vid afslutandet af de vapenöfningar, under hvilka beväringssmannen affidit eller blifvit frikallad från värnpligtens vidare fullgörande, eller, derest han mellan vapenöfningar affidit eller utan eget förvällande urståndsatts att vapenöfvas, vid slutet af de öfningar, som följa näst derefter, den af honom intjenta, för insättning i postsparbanken afsedda dagaflöning i nämnda bank insättas, för att beväringssmannen eller hans rättsinnehafvare tillhandahållas i samma ordning, som för dylika af de värnpligtige intjenta medel i allmänhet är föreskrifvet; dock att från denna förmåns åtnjutande uteslutes den

beväringssman, hvilken vid eller före den i § 105 af inskrifningsförordningen bestämda första efterbesigtning blifvit kasserad.»

Till denna departementschefens framställning täcktes Hans Maj:t Konungen, uppå underdånig tillstyrkan af statsrådets öfrige ledamöter, lemna nådigt bifall; och skulle proposition i ämnet, sådan den finnes detta protokoll bilagd, till Riksdagen aflåtas.

Ex protocollo

Emil Nordblom.